

บทวิจารณ์หนังสือ :

Hue-Tam Ho Tai. *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: The Memoirs of Bao Luong.*

Berkeley: University of California Press, 2010. 199 pages.

ISBN 978-0-520-26226-3

ธิตติ บัวคำศรี / Thibodi Buakamsri

Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: Memoirs of Bao Luong เป็นหนังสือที่บอกเล่าเรื่องราวอันเกี่ยวพันกับชีวิตของ “นักโทษทางการเมืองหญิงคนแรกของเวียดนาม” ชื่อของเธอคือ Nguyen Trung Nguyet ซึ่งเป็นที่รู้จักมากกว่าในชื่อว่า เบ้า เลื่อง (Bao Luong)

เบ้า เลื่อง เกิดเมื่อ ค.ศ. 1909 และเติบโตขึ้นในพื้นที่ชนบทแถบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำโขง พ่อของเธอเป็นชายหนุ่มผู้มีการศึกษาและมีจิตใจรักความเป็นธรรม พ่อทำมาหาเลี้ยงครอบครัวด้วยการปลูกข้าวและจับปลาในพื้นที่บุกเบิกใหม่อันอุดมสมบูรณ์ ขณะเดียวกันนั้นพ่อก็ดำเนินกิจกรรมต่อต้านราชการอาณานิคมฝรั่งเศสไปพร้อมด้วย เบ้า เลื่อง เริ่มเรียนหนังสือในโรงเรียนที่มีอาของเธอนั้นเป็นครู และหลังจากนั้นก็เรียนกับพ่อที่บ้าน สิ่งที่พ่อสอนนั้นมีตั้งแต่ความรู้ทางประวัติศาสตร์ วรรณกรรม และศีลธรรมจรรยา ตลอดไปจนกระทั่งเรื่องความเป็นธรรมในสังคม ความคิดและกิจกรรมต่อต้านอาณานิคม ความคิดต่อต้านอาณานิคมของพ่อ, รวมถึงตาของ เบ้า เลื่อง, จะตกมาถึงตัวเธอผ่านการเรียนและประสบการณ์ในวัยเยาว์

เมื่ออายุได้สิบแปดปี เด็กสาวชื่อ เบ้า เลื่อง ก็หนีออกจากบ้านมุ่งสู่ไซ่ง่อน เพื่อเข้าร่วมการปฏิวัติ เธอกลายเป็นสมาชิกของสันนิบาตเยาวชนปฏิวัติเวียดนาม (Vietnamese Revolutionary Youth League) หรือ Thanh Nien) ซึ่งเป็นองค์กรปฏิวัติที่ตั้งโดย เหงวียน อ้าย กวัก (Nguyen Ai Quoc, หรือ โฮ ชี มินห์ (Ho Chi Minh)) ใน ค.ศ. 1925 ตามแนวทางที่กำหนดโดยองค์การคอมมิวนิสต์สากล (Communist

International, รู้จักกันมากกว่าในชื่อย่อว่าโคมินเทิร์น (Comintern)) หรือสากลนิยมที่ 3 (Third International) ดังนั้น ถึงแม้สันนิบาตยูวชนจะต่อต้านการปกครองของฝรั่งเศสเช่นเดียวกับกลุ่มองค์กรของผู้รักชาติ, เช่น พ่อและตาของ เบ๋า เลื่อง, ที่มีอยู่เดิมในเวียดนาม แต่สันนิบาตยูวชนก็ต่างอย่างมากจากกลุ่มองค์กรเหล่านั้น นั่นคือกลุ่มองค์กรเหล่านั้นมีฐานทางอุดมการณ์รักชาติแบบที่มีอยู่เดิมในเวียดนาม (indigenous Vietnamese patriotism) ขณะที่สันนิบาตเยาวชนยึดแนวทางสากลนิยมของชนชั้นกรรมาชีพ (Proletarian Internationalism) ซึ่งเดินตามอุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์แบบสากลซึ่งนำเข้ามาในสังคมเวียดนาม (imported international Communism) (Marr, 1980; Huynh, 1982)

ไม่นานหลังจากนั้นสันนิบาตยูวชนก็ส่งเบ๋า เลื่อง ไปยังโรงเรียนฝึกองบรมของสันนิบาตยูวชนซึ่งตั้งอยู่ที่เมืองกวางโจว ประเทศจีน เบ๋า เลื่อง เดินทางกลับมายังเวียดนามด้วยความศรัทธาอย่างแรงกล้าและอุทิศตนให้แก่การปฏิวัติ เธอจัดตั้งกลุ่มผู้หญิงขึ้นในสันนิบาตยูวชนและตัวเธอก็เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นในองค์กรปฏิวัตินั้น

ส่วนที่เหลือของหนังสือให้ความสนใจแก่ Barbier Street affair ซึ่งเกิดขึ้นในเดือนธันวาคม 1928 เหตุการณ์ดังกล่าวคือการฆาตกรรม Le Van Phat หรือที่รู้จักกันในชื่อว่า หลาง (Lang) ผู้เป็นตัวแทนของคณะกรรมการกลางสันนิบาตยูวชนในโคชินจีน และขึ้นชื่อในหมู่สมาชิกและผู้ปฏิบัติงานของสันนิบาตยูวชนว่าเป็นคนที่เฉลียวและมีลักษณะเผด็จอำนาจ ผู้ที่ลงมือฆ่าหลางก็คือสมาชิกของสันนิบาตยูวชนนั่นเอง เบ๋า เลื่อง ถูกกล่าวหาว่ามีส่วนในเหตุฆาตกรรมนั้นโดยเป็นผู้จัดหายานอนหลับให้แก่ผู้ลงมือฆ่าหลาง เธอถูกจับกุมในเดือนกรกฎาคม 1929 ตามมาด้วยการสอบสวนและการทรมาน ก่อนจะถูส่งตัวเข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในทัณฑสถานกลางไซ่ง่อน คดีความของเธอก็ถูกนำขึ้นพิจารณาในชั้นศาลหลังจากที่เธอถูกจับกุมราวหนึ่งปี เธอได้รับโทษจำคุกแปดปีและถูกกักบริเวณในบ้านอีกสิบปีหลังจากที่พ้นโทษจำคุกแล้ว

อย่างไรก็ดี *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon* ไม่ใช่แค่เพียงบันทึกของวีรชนเอกชนผู้เข้าร่วมและสละตนเพื่อการปฏิวัติ หากแต่ยังฉายภาพของขบวนการปฏิวัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของผู้หญิงในองค์กรปฏิวัติ

เบ้า เลื่อง ไม่ใช่หญิงสาวคนเดียวที่เดินเข้าสู่เส้นทางการปฏิวัติ ในทศวรรษที่ 1920 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เราเข้าเป็นสมาชิกของสันนิบาตยุวชนนั้น หญิงสาวชาวเวียดนามจำนวนหนึ่งก็เลือกที่จะเดินออกจากบ้านเพื่อเข้าร่วมและใช้ชีวิตอยู่ในขบวนการปฏิวัติอันมีสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชาย ปรากฏการณ์นี้เกิดขึ้นไปพร้อมกับการต่อต้านศีลธรรมจรรยาอันเคร่งครัดและคร่ำครึของสังคมเวียดนามและการเรียกร้องสิทธิของผู้หญิงในท่ามกลางสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว บรรดาสมาชิกองค์กรปฏิวัติซึ่งมีหลากหลายองค์กรและผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์รับเอาทัศนะอย่างใหม่ต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นนั้นมาเป็นของตน นั่นคือทัศนะที่ว่าจำเป็นต้องปลดปล่อยผู้หญิงจากการครอบงำของความคิดชายเป็นใหญ่ (patriarchy) แต่เขาเหล่านั้นก็ล้มเหลวในการยึดถือและประพฤติดนให้เป็นที่ไปตามทัศนะใหม่นั้น (Marr, 1976; Quinn-Judge, 2001: 246, 268) โซฟี ควินน์-จัดจ์ (Sophie Quinn-Judge) ตั้งข้อสังเกตว่าในสันนิบาตยุวชนนั้น “ดูเหมือนว่าสมาชิกชายอาวุโสยังคงเห็นว่าตนนั้นเปรียบประหนึ่งตัวเหยี่ยวของสมาคมลับนอกกฎหมาย” จัดจ์กล่าวด้วยว่า “บางครั้งผู้หญิงแรกๆนั้นก็กลายเป็นรางวัลของพวกเขาเหล่านั้น [สมาชิกชายอาวุโส]” พลพรรคหญิงมักถูกบังคับจากพลพรรคชายให้ร่วมหลับนอนด้วย หรือบางทีก็ได้รับคำสั่งจากองค์กรให้แต่งงานกับพลพรรคชายแม้ว่าชายนั้นจะมีภรรยาอยู่ก่อนแล้วก็ตาม เบ้า เลื่อง ไม่เคยเผชิญกับ (หรือไม่เคยเล่าถึง?) เรื่องที่ว่ามา แต่ความโชคดียังนี้ไม่เคยเป็นของ Le Oanh สาวผู้งดงามจาก Ben Tre ผู้ถูกบังคับให้แต่งงานกับกลาง (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 98-99)

แฟ้มของตำรวจฝรั่งเศสให้ข้อมูลในเรื่องนี้ว่า เมื่อกลางประสบความสำเร็จในการบีบให้ Le Oanh เป็นนางบำเรอของตน ก็ทำให้เกิดความริษยาและการวิวาทกันในระหว่างกลางกับ Ton Duc Thang ซึ่งเป็นหัวหน้ากรรมการสาขาภาคใต้ของสันนิบาตยุวชน และนำไปสู่การฆาตกรรมกลางในที่สุด (Quinn-Judge, 2001: 253-254) ในเรื่องนี้ เบ้า เลื่อง เห็นว่าราชการอาณานิคมฝรั่งเศสพยายามที่จะทำลายภาพพจน์และความน่าเชื่อถือขององค์กรปฏิวัติโดยวาดภาพว่าสมาชิกของสันนิบาตยุวชนเป็นพวกป่วนบ้านกวนเมืองที่เห็นกระหายและแสนจะชั่วช้าเลวทราม หาใช่ักปฏิวัติผู้รักชาติไม่ เบ้า เลื่อง ยังเล่าเรื่องการฆาตกรรมกลางด้วยแง่มุมที่ต่างไป

โดยกล่าวว่า เหตุการณ์นั้นไม่ใช่ “ตัณหาอาชญากรรม” (passion crime) แต่คือการกระทำเพื่อปกป้องการปฏิวัติ

เมื่อจัดวาง Barbier Street affair ลงในสถานที่ เวลา และสภาพทางสังคมการเมืองของเวียดนามแล้ว Hue-Tam Ho Tai นักวิชาการประวัติศาสตร์จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดซึ่งเป็นผู้แต่ง (?) *Passion, betrayal, and revolution in colonial Saigon* ก็เสนอว่าเราสามารถที่จะรู้ถึงเหตุของเหตุฆาตกรรมครั้งนั้นได้ Hue-Tam Ho Tai ผู้เป็นหลานของ เบ๋า เลื่อง อาศัยหลักฐานจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับ เบ๋า เลื่อง รวมถึงการสัมภาษณ์ญาติซึ่งยังมีชีวิตอยู่ของ เบ๋า เลื่อง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า “[หากว่า] ปราศจากซึ่งการชิงดีชิงเด่นระหว่างกลุ่มต่าง ๆ - โดยเฉพาะอย่างยิ่งระหว่างสันนิบาตเยาวชนปฏิวัติและพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งกำลังอยู่ในระยะตั้งต้น - แล้วละก็ ตำรวจฝรั่งเศสอาจจะไม่สามารถคลี่คลายคดีฆาตกรรมนี้ได้” (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 65) เบ๋า เลื่อง เองก็ถามตัวเองและพยายามที่จะหาคำตอบว่า ใครเป็นผู้ทรยศ ใครให้ข้อมูลแก่ตำรวจ แต่ในบันทึกความทรงจำของเธอก็ไม่เคยให้คำตอบ อย่างไรก็ตาม Hue-Tam Ho Tai ชี้ว่า เบ๋า เลื่อง ชื่นชอบชื่อผู้ที่เธอสงสัยไว้ในบันทึกความทรงจำของเธอนั้นเอง บุคคลผู้ต้องสงสัยคนนั้นคือ Nguyen Bao Toan (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 118-119) ผู้ซึ่งเคยขอ เบ๋า เลื่อง แต่งงานในขณะที่อยู่ที่โรงเรียนของสันนิบาตเยาวชนที่กว้างโจว โดย Nguyen Bao Toan ได้รับคำสั่งจากคณะกรรมการกลางสันนิบาตเยาวชนให้มาจัดการยุบคณะกรรมการสาขาภาคใต้ของสันนิบาตเยาวชนแล้วตั้งเอาสมาชิก ผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนเครือข่ายและทรัพยากรต่าง ๆ ของคณะกรรมการสาขาภาคใต้ให้เข้ามาอยู่ใต้ร่มธงของพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนามซึ่งตั้งขึ้นในเดือนมิถุนายน 1929 ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ก็คือ เหงวียน อ้าย ก๊วก ตามแนวทางที่รับมาจากโคมินเทิร์น อีกทอดหนึ่ง

พิจารณาจากแง่มุมนี้ *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon* ได้เผยภาพซึ่งไม่เข้ากันกับความรับรู้โดยทั่วไปที่มีอยู่เดิมในหมู่สาธารณชนเวียดนามต่อการปฏิวัติเวียดนามและวีรภาพของผู้นำปฏิวัติ ไม่ว่าจะเป็น การฉ้อฉล อำนาจ ตัณหา การทรยศ และฆาตกรรม ในเวลาเดียวกันนั้น *Passion, Betrayal,*

and Revolution in Colonial Saigon ก็ยังให้ภาพความจ้องฉลของระบอบการปกครองอาณานิคม หนทางสู่การปฏิวัติ การทาบตามและชักจูงผู้คนให้เข้าร่วมการปฏิวัติ การจัดตั้งหน่วยย่อย (cell) ในองค์กรปฏิวัติ ความตึงเครียด การเผชิญหน้าและความขัดแย้งในขบวนการปฏิวัติ และชีวิตในคุก ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นคือ *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon* ให้ภาพของผู้คนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงซึ่งต้องเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและวัฒนธรรมเวียดนาม

Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon เล่าเรื่องชีวิตของ เบ๋า เลื่อง หลังพ้นคุกใน ค.ศ.1937 ใช้น้อยมาก เรื่องที่เราทาบมาจากหนังสือคือเธอแต่งงานกับ Nguyen Van Thom บุรุษพยาบาลซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในทัณฑสถานกลางไซ่ง่อนและได้พบกับ เบ๋า เลื่อง ในที่แห่งนั้นนั่นเอง เบ๋า เลื่อง ตายในเดือนตุลาคม 1976 ชีวิตของ เบ๋า เลื่อง หลังพ้นคุกดูจะเห็นได้มากกว่าในบทนำของหนังสือ แต่ เบ๋า เลื่อง ที่เห็นผ่านบทนำดูจะเป็นผู้หญิงที่ผิดไปจาก เบ๋า เลื่อง ในบันทึกความทรงจำของเธอเองไม่น้อย นั่นอาจเพราะบทนำนั้นเป็นเรื่องเล่าจาก “เสียง” ของ Hue-Tam Ho Tai

ปีใดปีหนึ่งในปลายทศวรรษที่ 1950 Hue-Tam Ho Tai ได้ใช้ชีวิตสองสามสัปดาห์ในช่วงฤดูร้อนที่บ้านของ เบ๋า เลื่อง ผู้เป็นพี่สาวของแม่เธอ เมื่อมองย้อนกลับไป Hue-Tam Ho Tai ซึ่งเวลานั้นเป็นเด็กหญิงเห็นว่า เบ๋า เลื่อง เป็นพวกหัวเก่าเป็นคนแบบที่มีลักษณะรวมของ “ค่านิยมที่ล้าหลังซึ่งกักขังผู้หญิงเวียดนามไว้ในฐานะเบื่องล่าง [ใต้อำนาจของชาย] ขลาดอาย และโง่เขลา” ลักษณะอย่างเดียวของ เบ๋า เลื่อง ที่ตรงกันทั้งในเรื่องที่เล่าด้วย “เสียง” ของเธอเองและเรื่องเล่าจาก “เสียง” ของ Hue-Tam Ho Tai คือหลักการเรื่องพรหมจารี, “พรหมจารีคือสมบัติที่มีค่าที่สุดซึ่งสตรีพึงมี” (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 2) ความคิดของ เบ๋า เลื่อง เรื่องพรหมจารีอันเป็นสมบัติมีค่าของ “สตรีเวียดนามที่แท้ (the proper Vietnamese women)” นี้มาจากหลักการที่มาในคัมภีร์ของขงจื๊อที่ว่า สตรีควรจะมีลักษณะอย่างไรและควรจะทำอะไร ประพฤติตนเช่นไร โดยที่ให้ความสำคัญกับเรื่องพรหมจารีเป็นอันดับต้น (Marr, 1976: 372) และที่น่าสนใจก็คือความคิดของ เบ๋า เลื่อง ในเรื่องนี้สอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับสิ่งที่แม่ปฏิบัติและพร่ำสอนเธอ

ในบันทึกความทรงจำของเธอนั้น เบ้า เลื่อง พูดถึงแม่ไว้น้อยกว่าพ่อและอันที่จริงแล้วน้อยกว่าตาของเธอด้วยซ้ำไป แม่ที่ เบ้า เลื่อง เล่าถึงนั้นเป็นหญิงเวียดนามตามชนบทๆ นั่นคือ “พยายามอย่างดีที่สุดที่ในอันที่จะสนองความต้องการของแม่ผัว, ครองทักษะในการจัดการการเงินในครัวเรือน, และทำทุกอย่างเพื่อให้ครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดี.....หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า, สร้างสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนบ้าน, และถือประโยชน์ครอบครัวเป็นที่หนึ่งเสมอ” (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 19) นั่นทำให้ดูเหมือนว่าขณะที่เธอบูชาพ่อผู้เป็นครูและสอนให้ตระหนักถึงยุติธรรมของสังคมและพยายามที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรม เธอมองแม่ว่ามีชีวิตที่น่าเวทนา

เมื่อ เบ้า เลื่อง ยังเด็ก เธอเคยเผชิญกับเหตุการณ์ที่ข้าราชการอาณานิคมซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสเข้ามาตรวจค้นว่ามีการซุกซ่อนเกลือที่ลักลอบผลิตอย่างผิดกฎหมายอยู่ในบ้านของเธอหรือไม่ ยาได้นัดแนะกับแม่ไว้แล้วว่าจะให้แม่รับสมอ้างเป็นเจ้าของ แต่เมื่อเจ้าหน้าที่พบเกลือที่ฝังซ่อนไว้หลังบ้าน อาของ เบ้า เลื่อง ซึ่งไม่รู้เรื่องที่แม่ของตนและพี่สะใภ้นัดแนะกันไว้ก็รับว่าเกลือนั้นเป็นของตนและถูกเจ้าหน้าที่คุมตัวไป เหตุการณ์นี้ไม่เพียงแต่ทำให้ เบ้า เลื่อง เผชิญหน้าโดยตรงกับการใช้อำนาจและการกดขี่ของระบอบราชการอาณานิคมที่ห้ามไม่ให้ชาวบ้านผลิตเกลือใช้เอง แต่เธอยังต้องเผชิญกับอำนาจและการกดขี่ของประเพณีศักดิ์สิทธิ์ที่อนุญาตให้แม่ผัวด่าทอและทุบตีลูกสะใภ้ (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 15-16) ซึ่งมีค่าน้อยกว่าลูกชายของเธอ หรือกล่าวให้ตรงกว่านั้นได้ว่าหญิงมีค่าน้อยกว่าชาย และหญิงเวียดนามซึ่งอยู่ในฐานะลูกสะใภ้ทุกคนก็จะต้องเผชิญกับอารมณ์และการปฏิบัติตนอย่างเกรี้ยวกราดและความไม่อดทนรับฟังของแม่ผัวอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น “ระบบศักดิ์สิทธิ์และระบอบอาณานิคมจะกลายเป็นเป้าหมายคู่ของความเร้าร้อนในการปฏิวัติ” ของ เบ้า เลื่อง (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 16)

Hue-Tam Ho Tai (2010: 177) กล่าวว่า “เบ้า เลื่อง ชำรงความศรัทธาในหลักการปฏิวัติ (revolutionary cause) กระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต” น่าสงสัยว่า “หลักการปฏิวัติ” ที่ เบ้า เลื่อง ยึดถือนั้นคืออะไร ทำไม เบ้า เลื่อง - ผู้ซึ่งออกจากบ้านโดยที่พ่อแม่ไม่ยินยอมเพื่อเข้าร่วมการปฏิวัติ ผู้ซึ่งยอมตัดผมแปลงตนเป็นชาย

เพื่อให้รอดพ้นจากสายตาของเจ้าหน้าที่ในคราวที่เธอเดินทางไปกวางโจว และทำอีกหลายอย่างซึ่ง “สตรีเวียดนามที่แท้” จะไม่ทำเป็นอันขาด - ยังคงยึดมั่นในหลักการเรื่องพรหมจรรย์ว่าเป็น “สมบัติที่มีค่าที่สุด” ของ “สตรีเวียดนามที่แท้” ไว้โดยไม่เสื่อมคลาย นั่นไม่ได้หมายความว่าเธอยอมศิโรราบต่อความคิดชาตินิยมรักชาติหรือ และเมื่อนั้นเป็นสิ่งที่แม่ของเธอพร่ำสอนไว้ในยามเธอยังเยาว์ จึงน่าสนใจมิใช่หรือว่าแม่ของเธอมีอิทธิพลอย่างไรในชีวิตของเธอ และนำไปสู่คำถามที่ว่า เบ้า เลื่อง คิดอย่างไรกับบทบาทและสถานะของผู้หญิงในขบวนการปฏิวัติ คำถามทั้งหลายนี้ไม่มีคำตอบอยู่ใน *Passion, betrayal, and revolution in colonial Saigon*

การที่หนังสือเล่มนี้มีชื่อรองว่า *Memoirs of Bao Luong* นั้นอาจเป็นเพราะว่า แม้ข้อมูลที่ Hue-Tam Ho Tai ใช้ในการ “แต่ง” มาจากหลากหลายแหล่ง ทั้งบันทึกความจำของเบ้า เลื่อง เอกสารจดหมายเหตุ แฟ้มของตำรวจฝรั่งเศส ที่เกี่ยวกับกรณีการฆาตกรรมกลาง คำสัมภาษณ์ญาติมิตรของ เบ้า เลื่อง แต่สิ่งซึ่งเป็นแกนแกนของหนังสือคือบันทึกของ เบ้า เลื่อง ซึ่งมีหลากหลายฉบับหลายสำนวน โดย Hue-Tam Ho Tai (2010: 10) ผู้เป็นหลานป้าของ เบ้า เลื่อง กล่าวว่า “ข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะไม่แปรเปลี่ยนบันทึกของเธอ [เบ้า เลื่อง] ไปสู่งานเขียนนิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ แต่ยังคงเรื่องเล่าของ เบ้า เลื่อง ไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้” วิธีวิทยาที่ Hue-Tam Ho Tai ใช้เพื่อรักษา “เสียง” ของ เบ้า เลื่อง ไม่ใช่การนำบันทึกความจำของป้าที่สองของเธอมาใส่เชิงอรรถอธิบายความ แต่แยก “เสียง” ที่เล่าเหตุการณ์ในแต่ละจังหวะชีวิตออกเป็นชั้นๆ และนำไปคลุกเคล้ากับ “เสียง” ของอีกหลายคนทั้งของตำรวจ ของข้าราชการอาณานิคม ของญาติมิตร รวมถึง “เสียง” ของ Hue-Tam Ho Tai เอง บางครั้งก็มีเครื่องหมายวรรคตอนและคำกำกับว่า “เสียง” นั้นเป็นของใคร แต่โดยทั่วไปแล้วไม่มี ผู้อ่านต้องเรียนที่จะรู้จักและแยกแยะ “น้ำเสียง” ของคนมากชื่อหลากหลายชีวิตหลวมมองที่ปรากฏกายขึ้นในแต่ละบรรทัดของ *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon* ด้วยตนเอง

วิธีวิทยาซึ่ง Hue-Tam Ho Tai ใช้ซึ่งเธอเรียกว่า การเขียนเชิงทดลองแบบผสมผสาน (experimental writing in hybridized form) นี้ (2010: 10)

นำไปสู่คำถามว่าเหมาะหรือไม่ที่ Hue-Tam Ho Tai ในฐานะนักประวัติศาสตร์ทำให้หลักฐานปรากฏตนอย่างคลุมเครือ ไม่แสดงที่มาและไม่รู้ว่าใครเป็นเจ้าของ แม้ว่า จะแจกแจงถึงหลักฐานที่ใช้ไว้ในบทนำและรายการบรรณานุกรมแล้วก็ตาม

ถ้าวัดด้วยขนบการเขียนงานวิชาการประวัติศาสตร์ *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon* นั้นไม่พอดีกับขนบ และถ้าวัดด้วยขนบการเขียน บันทึกความจำ *Memoirs of Bao Luong* นั้นก็ไม่พอดีกับขนบ แต่เพราะ *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: Memoirs of Bao Luong* นั้นเป็น ลูกผสมระหว่างเรื่องของปัจเจกกับเรื่องของขบวนการปฏิวัติ Hue-Tam Ho Tai เอง ก็เป็นลูกผสมระหว่างนักประวัติศาสตร์กับหลานของวีรชนเอกชนปฏิวัติอย่าง เบ้า เลื่อง และควรกล่าวด้วยว่าพ่อของ Hue-Tam Ho Tai ก็เป็น “คอมมิวนิสต์” ที่ต่อสู้เพื่อขับไล่ฝรั่งเศส แต่พ่อเธอ นั้นเป็นพวกนิยมทรอตสกี (Troskyist) ซึ่งจะถูก กำจัดโดยพวกนิยมสตาลิน (Stalinist) ในกลางทศวรรษที่ 1940 จากนั้นพ่อของเธอ ก็เข้าร่วมกับกลุ่มฮัวเหา (Hoa Hao) และกลุ่มหัวรุนแรง (Radical) ซึ่งต่อต้านรัฐบาล ที่อเมริกันหนุนหลังและถูกจำคุกในสมัยรัฐบาลโง่ดิงห์เสียม พันคุกก็เมื่อไชน่ยนแตก ในเดือนเมษายน 1975 อาจเพราะ Hue-Tam Ho Tai มีชีวิตในครอบครัวที่มีเรื่อง รวซับซ้อนเช่นนี้กระมัง เธอจึงเลือกวิธีทนายอย่างการเขียนเชิงทดลองแบบผสมผสาน เปปน เพื่อเล่าเรื่องชีวิตของป้าเธอซึ่งเรียกได้ว่าเรื่องส่วนตัวให้โดดเด่นขึ้นมาบนหน้า ประวัติศาสตร์ของขบวนการปฏิวัติซึ่งเรียกได้ว่าเรื่องส่วนรวม ซึ่งเป็นวิธีอันพอดีกับ เรื่องที่เธอเล่าและเธอก็ทำได้อย่างหมดจด จึงอาจกล่าวก็ได้ว่า *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon* ไม่ใช่หนังสือที่บอกเล่าเรื่องขบวนการปฏิวัติ แต่เป็นหนังสือที่ Hue-Tam Ho Tai ใช้แก้ต่างและวาดภาพวีรชนเอกชนให้แก่ ป้าของเธอ (และครอบครัวของเธอ?) ผู้ยืนอยู่คนละข้างกับพรรคคอมมิวนิสต์ ที่กุมอำนาจในปัจจุบัน

เพราะ *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: Memoirs of Bao Luong* ไม่ใช่งานเขียนประวัติศาสตร์ (History)¹ เท่านั้น แต่เป็นบันทึก

¹ ข้อความบนปกหลังระบุ ว่า *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: Memoirs of Bao Luong* เป็น South Asian History ซึ่งไม่ถูก ควรจะเป็น Southeast Asian History มากกว่า

ความจำ (Memoir), และเพศสถานะศึกษา (Gender Studies), ไปด้วยพร้อมกัน (Hue-Tam Ho Tai, 2010: ปกหลัง) วิธีอ่าน *Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: Memoirs of Bao Luong* ให้สนุก การอ่านอย่างนักเรียนประวัติศาสตร์ตามชนบทนั้นไม่พอเพียง แต่พึงอ่านโดยระลึกไว้เสมอถึงคำของ เบ้า เลื่อง ที่ว่า “ความจริงก็เหมือนกับนิยาย (The truth is like a novel)” (Hue-Tam Ho Tai, 2010: 67) นั่นจึงดูจะเป็นวิธีที่จะสัมผัสได้ถึงรสชาติอันหอมหวาน ชื่นแค้น และปราชัยแห่งของตันทหา การทรยศ และการปฏิวัติในไซ่ง่อนสมัยอาณานิคม

เอกสารอ้างอิง

- Hue-Tam Ho Tai (2010). ***Passion, Betrayal, and Revolution in Colonial Saigon: the memoirs of Bao Luong*** (Berkeley: University of California Press).
- Huynh Kim Khanh (1982). ***Vietnamese communism, 1925-1945*** (Ithaca: Cornell University Press).
- Marr, David (1976). “The 1920s Women’s Rights Debates in Vietnam.” ***The Journal of Asian Studies*** 35 (3): 371-389.
- Marr, David G. (1980). ***Vietnamese Anticolonialism, 1885-1925*** (Berkeley: University of California Press).
- Quinn-Judge, Sophie (2001). “Woman in the early Vietnamese Communist Movement: Sex, Lies and Liberation.” ***South East Asia Research*** 9 (3): 245-269.

